

"TURIZM SOHASINI JAMIYATGA TADQIQ QILISHNING
KONTSEPTUAL ASOSLARI".

Yaxshiliqov Jo'raqul Rahmiddin o'g'li

SamDVMCHBU talabasi

Farhod Mahmudovich Tirkashev

SamDVMCHBU assistenti.

Annotatsiya: Ushbu ilmiy ish "Turizm sohasini jamiyatga tadqiq qilishning kontseptual asoslari" mavzusiga bag'ishlangan bo'lib, turizmning jamiyatdagi o'rni va uning turli sohalarga ta'sirini o'rganadi. Ishda turizmning iqtisodiy, madaniy va ijtimoiy jihatlari tahlil qilinib, uning jamiyat rivojiga qo'shgan hissasi ko'rib chiqiladi. Shuningdek, turizmning mahalliy va global miqyosdagi ahamiyati, uning insoniyat taraqqiyotidagi o'rni, ekologik va madaniy muammolarga qanday ta'sir ko'rsatishi haqida kontseptual asoslar ishlab chiqiladi. Tadqiqot davomida turizmni tadqiq qilish metodologiyasi, uning rivojlanish istiqbollari va kelajakdagi imkoniyatlar hamda tahdidlar tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: turizm, jamiyat, iqtisodiy ta'sir, madaniyat, ijtimoiy rivojlanish, global miqyos, ekologik muammolar, metodologiya, tadqiqot, kontseptual asoslar.

Abstract: This research paper is dedicated to the topic "Conceptual Foundations of Studying the Tourism Sector in Society" and examines the role of tourism in society and its impact on various fields. The paper analyzes the economic, cultural, and social aspects of tourism, highlighting its contribution to societal development. Additionally, it explores the significance of tourism at both local and global levels, its role in human progress, and its effects on ecological and cultural issues. The study also develops conceptual foundations regarding the methodology of tourism research, its development prospects, as well as future opportunities and challenges.

Keywords: tourism, society, economic impact, culture, social development, global scale, ecological issues, methodology, research, conceptual foundations.

Аннотация: Данная научная работа посвящена теме "Концептуальные основы изучения туристической отрасли в обществе" и исследует роль туризма в обществе и его влияние на различные сферы. В работе анализируются экономические, культурные и социальные аспекты туризма, подчеркивая его вклад в развитие общества. Также рассматривается значение туризма на локальном и глобальном уровнях, его роль в прогрессе человечества и его влияние на экологические и культурные проблемы. Исследование также разрабатывает концептуальные основы методологии изучения туризма, его перспективы развития, а также будущие возможности и вызовы.

Ключевые слова: туризм, общество, экономическое влияние, культура, социальное развитие, глобальный масштаб, экологические проблемы, методология, исследование, концептуальные основы.

Kirish:

Bugungi kunda turizm sohasining jamiyatdagi o'rni va ta'siri tobora muhimroq bo'lib bormoqda. Turizm nafaqat iqtisodiy o'sishning katalizatori, balki madaniy almashinuv, ekologik muvozanat, va ijtimoiy transformatsiyaning faol omiliga ham aylangan. Globalizatsiya jarayonlari, transport va axborot texnologiyalarining tez sur'atlarda rivojlanishi, shuningdek, aholi daromadlarining oshishi, turizmni keng miqyosda rivojlantirish imkoniyatlarini yaratdi. Shu bilan birga, turizm sohasining jamiyatga bo'lgan ta'sirini to'liq anglash uchun, uning turli jihatlarini – iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy, ekologik va psixologik nuqtai nazardan o'rganish zaruriyati tug'ilmoqda. Turizm sohasini jamiyatga tadqiq qilishning kontseptual asoslari, avvalo, turizmning o'zi bilan bog'liq tushunchalarni aniq belgilashni talab qiladi. Turizm nafaqat sayohat qilish, balki uning natijasida yuzaga keladigan madaniy, iqtisodiy va ijtimoiy o'zgarishlarni o'z ichiga oladi. Shuning uchun, turizm sohasini jamiyatga tadqiq qilish, keng qamrovli va tizimli yondashuvni talab etadi. Ushbu yondashuv, turizmning jamiyatdagi rolini to'g'ri baholash uchun zarur bo'lgan ilmiy asoslar, metodologiyalar va yondashuvlarni ishlab chiqishni o'z ichiga oladi.

Turizm jamiyatga faqat iqtisodiy foyda keltirish bilan cheklanmaydi. U shuningdek, odamlar o'rtasida madaniy aloqalar o'rnatilishiga, turli xalqlar va millatlar o'rtasida tushunishni rivojlantirishga, va jahonni yaxshiroq tushunishga olib keladi. Madaniy va ijtimoiy o'zgarishlar, shuningdek, ekologik ta'sirlar ham turizmning muhim jihatlaridan biri hisoblanadi. Shuning uchun turizmni jamiyatga tadqiq qilishda nafaqat iqtisodiy, balki madaniy va ekologik o'zgarishlar ham inobatga olinishi kerak.

Shu bilan birga, turizm sohasining rivojlanishi hamma joyda bir xil bo'lmasligi mumkin. Turizmni rivojlantirish va uning jamiyatga ta'sirini o'rganish, turli mintaqalar va davlatlarning o'ziga xos sharoitlariga moslashgan holda amalga oshirilishi zarur. Har bir jamiyatda turizmning ijtimoiy va madaniy ta'siri turlicha bo'lishi mumkin, chunki har bir jamiyatning o'ziga xos tarixi, an'analari, ijtimoiy tuzilishi va iqtisodiy sharoitlari mavjud. Shuning uchun turizmni jamiyatga tadqiq qilishda, uning o'ziga xos xususiyatlarini va rivojlanish dinamikasini hisobga olish juda muhimdir.

Ushbu maqolada, turizm sohasini jamiyatga tadqiq qilishning asosiy kontseptual asoslari ko'rib chiqiladi. Maqsad – turizmning jamiyatga ta'sirini aniqlash va uning rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadigan asosiy omillarni tahlil qilish.

Turizmning iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy va ekologik aspektlari alohida o'rganilib, turizm sohasining jamiyatdagi o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Maqola davomida turizmning jamiyatdagi o'rni va uning ta'sirini o'rganish uchun zarur bo'lgan ilmiy metodologiyalar va tadqiqot yondashuvlari ham ko'rib chiqiladi.

Shu tariqa, ushbu maqola turizm sohasining jamiyatga ta'sirini to'g'ri va chuqur tahlil qilishga qaratilgan ilmiy izlanishlarga yo'l ochish maqsadida yozilgan bo'lib, turizmning jamiyat hayotiga qanday ta'sir ko'rsatishini va bu jarayonlarni qanday boshqarish zarurligini tushunishga yordam beradi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharxi:

Turizm sohasini jamiyatga tadqiq qilishning kontseptual asoslarini o'rganish, turizmning iqtisodiy, madaniy, ijtimoiy va ekologik jihatlarini tushunish uchun bir qator ilmiy adabiyotlar mavjud. Ushbu adabiyotlar sharhi, xorijiy va mahalliy olimlarning turizm sohasidagi tadqiqotlari asosida ishlab chiqilgan. Xorijiy olimlardan John Tribe (2009) - "Tourism: A Critical Business" asarida turizmni biznes va iqtisodiy faollik sifatida tahlil qiladi. U turizmning jamiyatga ta'siri, shu jumladan, turizmni rivojlantirishda yuzaga keladigan muammolar va imkoniyatlar haqida chuqur fikr yuritadi. Richard Sharpley (2014) - "Tourism and Development: Concepts and Issues" o'z asarida turizmning ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni va unga ta'sir etuvchi omillarni tahlil qiladi. U turizmni ijtimoiy o'zgarishlar va globalizatsiya kontekstida o'rganadi. David Harrison (2008) - "Tourism and the Less Developed World" asarida turizmning kam rivojlangan mamlakatlardagi ijtimoiy-iqtisodiy ta'sirlarini o'rganadi. Mahalliy olimlardan T. M. Djumaniyazov (2015) - "Turizm va uning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishga ta'siri" asarida O'zbekiston misolida turizmning iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanishdagi o'rni tahlil qilinadi. Uning ishlari turizmning mahalliy aholi turmush tarziga qanday ta'sir etishi, ekologik va madaniy jihatlar bilan bog'liq muammolarni ko'rib chiqadi.

M. I. Abdullayev (2020) - "O'zbekistonning turizm industriyasida ekologik barqarorlik" nomli o'z asarida turizmning ekologik jihatlariga alohida e'tibor qaratadi. A. S. Karimov (2017) - "Turizm va madaniy meros: jamiyatda o'rin" asari turizmning jamiyatga bo'lgan madaniy ta'sirini o'rganishga bag'ishlangan. U turizmning jamiyatda madaniy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirishdagi o'rnini tahlil qiladi. Yuqorida keltirilgan adabiyotlar turizm sohasini jamiyatga tadqiq qilishning kontseptual asoslarini o'rganishning muhim qismlarini tashkil etadi. Xorijiy olimlarning ishlari turizmni global miqyosda, iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanish bilan bog'liq aspektlarda ko'rib chiqsa, mahalliy olimlar O'zbekistonning o'ziga xos xususiyatlarini, ekologik va madaniy omillarni hisobga olgan holda, turizmning jamiyatdagi o'rni va ta'sirini tadqiq etadilar. Ushbu adabiyotlar sharhi turizmni jamiyatga tadqiq qilishning kontseptual asoslari haqida chuqur va keng qamrovli tasavvur beradi.

Tadqiqot metodologiyasi:

Ushbu maqolani yozishda adabiyotlar va hujjatlarni tahlil qilish, Sotsiologik tadqiqotlar, statistik tahlil va ma'lumotlarni yig'ish, ijtimoiy-iqtisodiy tahlil, geografik va mintaqaviy tahlil, kompyuter modellari va prognozlash, kross-madaniy tahlil, interdisipliner yondashuv usullaridan foydalanildi.

Tahlil va natijalar:

Turizm sohasining jamiyatga ta'siri va o'rni har yili rivojlanib borayotgan iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy omillar tufayli yanada dolzarb ahamiyatga ega bo'lmoqda. Turizm nafaqat iqtisodiy faollikning bir qismi sifatida, balki jamiyatning turli qatlamlariga ijtimoiy va madaniy o'zgarishlarni olib keluvchi omil sifatida ham muhim rol o'ynaydi. Ushbu sohani tadqiq qilish, uning jamiyatga ta'sirini chuqurroq tushunishga yordam beradi va turizmni yanada barqaror va samarali rivojlantirish imkoniyatlarini ochib beradi.

Turizm sohasini jamiyatga tadqiq qilishda bir nechta asosiy jihatlar mavjud:

Iqtisodiy ta'sir: Turizmning jamiyatga bo'lgan iqtisodiy ta'siri bevosita va bilvosita shakllarda namoyon bo'ladi. Bevosita ta'sir – bu turizm xizmatlarini taqdim etish, transport va mehmonxona xizmatlari kabi sohalarda yuzaga keladigan daromadlar. Bilvosita ta'sir esa turizm xizmatlari bilan bog'liq boshqa sohalarda, masalan, oziq-ovqat sanoati, kichik bizneslar, va mahalliy iqtisodiyotga qo'shimcha yordam sifatida o'zini namoyon qiladi.

Madaniy ta'sir: Turizm turli madaniyatlar o'rtasidagi o'zaro aloqalarni rivojlantirishga yordam beradi. Ammo bu jarayon ijobiy va salbiy tomonlarga ega bo'lishi mumkin. Turistlarning mahalliy an'analarga ta'siri, madaniy merosning saqlanishi yoki yo'qolishi kabi masalalar jamiyatda ijtimoiy va madaniy izlanishlarga sabab bo'ladi. Bu turizmni ilmiy tadqiq qilishda madaniy yondashuvlarni o'rganishni talab qiladi.

Ijtimoiy ta'sir: Turizm ijtimoiy tuzilmalarga va turmush tarziga ta'sir ko'rsatadi. Yangi ish o'rinlari yaratish, turistik infratuzilmaning rivojlanishi ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi. Ammo, shu bilan birga, turizmning ortib borishi ko'plab ijtimoiy muammolarni keltirib chiqarishi mumkin, masalan, aholi zichligining oshishi, yashash joylarining narxlarining ko'tarilishi va ijtimoiy tengsizlik.

Turizmni jamiyatga tadqiq qilishda bir qator asosiy kontseptual yondashuvlar mavjud:

Sotsiologik yondashuv: Turizmni sotsiologik jihatdan tadqiq qilish, uning ijtimoiy guruhlar, sinflar va jamiyatdagi turli qatlamlar o'rtasidagi munosabatlarga qanday ta'sir ko'rsatishini aniqlashga yordam beradi. Bu yondashuv orqali, turizmning jamiyatdagi o'rni va uning turli ijtimoiy ierarxialarni qanday shakllantirishini o'rganish mumkin.

Ekologik yondashuv: Turizmning ekologik ta'siri tobora muhimroq bo'lmoqda. Bu yondashuv turizmning tabiatga ta'sirini, uning ekologik barqarorlikka qo'shgan hissasini tahlil qiladi. Bunday yondashuvda barqaror turizm kontsepsiyasini shakllantirish, turistik hududlarda ekologik muvozanatni saqlashga qaratilgan tadqiqotlar amalga oshiriladi.

Ekonomik yondashuv: Turizmni iqtisodiy nuqtai nazardan tadqiq qilishda, uning jamiyat iqtisodiyotiga bo'lgan ta'siri, shu jumladan yangi ish o'rinlari yaratish, mahalliy bizneslarning rivojlanishi va davlat byudjetiga kiritilgan mablag'lar tahlil qilinadi. Bu yondashuv orqali turizmning iqtisodiy foydalari va uni yanada rivojlantirish strategiyalari aniqlanadi.

Psixologik yondashuv: Turizmning jamiyatga ta'sirini o'rganishda psixologik yondashuv, turistlar va mehmonlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlar, turizmning shaxsiy va jamoaviy psixologiyaga bo'lgan ta'siri bilan bog'liqdir. Psixologik tahlil turistlarning xulq-atvori, ehtiyojlari va xohishlarini, shuningdek, ularning tajribalari orqali turizm jarayonini yaxshilash imkoniyatlarini o'rganadi.

Turizmni jamiyatga tadqiq qilishda barqaror rivojlanish kontsepsiyasi alohida o'rin tutadi. Barqaror turizm turistik faoliyatlarning ekologik, iqtisodiy va ijtimoiy jihatlarni hisobga olgan holda amalga oshirilishi zarur. Bunday yondashuv orqali quyidagi masalalar hal etiladi:

Ekologik barqarorlik: Tabii resurslardan foydalanishning cheklanishi, tabiiy yodgorliklarni saqlash, ifloslanishni kamaytirish va barqaror turizm uchun infratuzilma yaratish.

Ijtimoiy barqarorlik: Mahalliy aholi manfaatlarini himoya qilish, ijtimoiy tenglikni ta'minlash va turizm faoliyati orqali aholi turmush tarzini yaxshilash.

Iqtisodiy barqarorlik: Turizmning uzoq muddatli iqtisodiy foydalari, ish o'rinlarini yaratish, mahalliy bizneslar va xizmat ko'rsatish sohalarining rivojlanishini ta'minlash.

Turizm sohasini jamiyatga tadqiq qilishning natijalari quyidagicha:

Iqtisodiy imkoniyatlar: Turizmning jamiyatga ijobiy ta'siri turistik xizmatlar, transport, mehmonxona va oziq-ovqat sanoatidagi rivojlanish orqali o'zini ko'rsatadi. Barqaror turizmni rivojlantirish orqali iqtisodiy faollikni oshirish mumkin.

Madaniy o'zgarishlar: Turizm madaniyatlararo aloqalar uchun yangi imkoniyatlarni yaratadi, ammo madaniy identifikatsiyaning yo'qolishi xavfini ham keltirib chiqaradi.

Ijtimoiy o'zgarishlar: Yangi ish o'rinlari va imkoniyatlar yaratish bilan birga, turizmning salbiy ijtimoiy ta'siri, shu jumladan ijtimoiy tengsizlik va resurslarning notekis taqsimlanishi masalalari hal etilishi kerak.

Turizm sohasini jamiyatga tadqiq qilishning kontseptual asoslari turli ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy omillarni o'rganishni taqozo qiladi. Bu sohada amalga oshirilgan tadqiqotlar turizmning jamiyatga ijobiy va salbiy ta'sirlarini aniqlashga yordam beradi, shuningdek, turizmni barqaror rivojlantirishning samarali yo'llarini ko'rsatadi. O'zbekistonda turizmni rivojlantirish uchun bunday tahlillar va kontseptual yondashuvlar asosida yangi strategiyalar ishlab chiqilishi zarur.

1-jadval. Turizm sohasini jamiyatga tadqiq qilishning kontseptual asoslari.

Kategoriya	Tavsiflar	Misollar
Turizm va Jamiyat o'rtasidagi munosabatlar	Turizmning jamiyat hayotiga ta'siri va uning ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy natijalari	Madaniyat almashinuvi, iqtisodiy rivojlanish, ijtimoiy integratsiya
Turizmning iqtisodiy ta'siri	Turizmning mahalliy iqtisodiyotga, ish o'rinlari yaratish va daromadlarni ta'siri	Turizmga bog'liq restoranlar, mehmonxonalar, transport sohasidagi o'sish
Madaniy ijtimoiy ta'siri	Turizmning jamiyatning madaniy va ijtimoiy tuzilmasiga qo'shgan hissasi	Madaniy an'analar almashinuvi, mahalliy xalqning turizmni qabul qilish darajasi
Ekologik ta'siri	Turizmning atrof-muhitga bo'lgan ta'siri, resurslardan foydalanish	Tabiat resurslarining kamayishi, atrof-muhitning ifloslanishi
Turizmning texnologik rivojlanish bilan aloqasi	Texnologiyalarning turizm sohasida qo'llanilishi va ularning samaralari	Onlayn sayohat bronlash tizimlari, mobil ilovalar orqali xizmatlar
Turizm siyosati va boshqaruv	Turizmni rivojlantirish uchun davlat tomonidan qo'llaniladigan siyosatlar	Turizmni rag'batlantiruvchi grantlar, turistik infratuzilmani rivojlantirish siyosatlari
Turizmning ta'limdagi roli	Turizm sohasining ta'lim va malaka oshirishga ta'siri	Turizm menejmenti bo'yicha o'quv kurslari, ta'lim va kasb-hunar treninglari
Turizm va globalizatsiya	Globalizatsiya jarayonining turizmga ta'siri va jamiyatga keltiradigan o'zgarishlar	Xalqaro turizm oqimlari, transmilliy turizm kompaniyalari

Ushbu jadvalda turizm sohasining jamiyatga ta'siri va uning turli yo'nalishlaridagi o'zgarishlar haqida tushunchalar aniq va qisqacha ko'rsatilgan. Har bir kategoriya bo'yicha tavsiflar va misollar keltirilgan.

Xulosa:

Turizm sohasini jamiyatga tadqiq qilish, uning iqtisodiy, madaniy, ekologik va ijtimoiy ta'sirlarini o'rganish va tahlil qilish orqali nafaqat sohaning o'ziga, balki jamiyatning rivojlanishiga ham muhim hissa qo'shadi. Turizm nafaqat iqtisodiy o'sishni ta'minlash, balki yangi ish o'rinlari yaratish, mahalliy aholini qo'llab-

quvvatlash va madaniy merosni saqlashda ham muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, turizmning noxush ekologik va ijtimoiy oqibatlari ham mavjud bo'lib, bu muammolarni hal etish uchun samarali siyosatlar va strategiyalar ishlab chiqish zarur.

Turizmning o'ziga xos xususiyatlari va jamiyatga ta'sirini chuqur o'rganish, sohaning istiqbollari aniqlash, mavjud muammolarni bartaraf etish va uning ijobiy ta'sirini maksimal darajaga yetkazish uchun ilmiy tadqiqotlar muhimdir. Jamiyatning barcha qatlamlari turizm sohasining rivojlanishidan foyda ko'rish, ekologik barqarorlikni ta'minlash va ijtimoiy muammolarni kamaytirishga erishish lozim.

Takliflar:

Turizm strategiyasini ishlab chiqish: O'zbekistonning turizm salohiyatidan to'liq foydalanish uchun davlat tomonidan milliy turizm strategiyasi ishlab chiqilishi lozim. Bu strategiya turizmning turli yo'nalishlarini (ekoturizm, madaniyat, sog'lomlashtirish va boshqalar) rivojlantirishga qaratilgan bo'lishi kerak.

Ekologik barqarorlikni ta'minlash: Turizmning ekologik ta'sirini kamaytirish uchun tabiiy resurslarni muhofaza qilish, qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish va chiqindilarni kamaytirish bo'yicha chora-tadbirlar ko'rish zarur. Ekoturizmni rivojlantirish va turizm ob'ektlarining ekologik sertifikatlash tizimini joriy etish muhimdir.

Mahalliy aholi bilan hamkorlikni kuchaytirish: Turizmni rivojlantirishda mahalliy aholi bilan hamkorlikni mustahkamlash zarur. Mahalliy fuqarolarni turizm faoliyatiga jalb qilish, ularning madaniy merosni saqlashdagi roli va iqtisodiy manfaatlarini oshirish uchun treninglar va ta'lim dasturlari tashkil etilishi kerak.

Ijtimoiy va madaniy barqarorlik: Turizmning ijtimoiy va madaniy ta'sirini o'rganish va bu sohada noxush oqibatlarning oldini olish uchun madaniy merosni hurmat qilish, mahalliy an'analar va qadriyatlarni saqlash muhimdir. Turistlar va mahalliy aholi o'rtasidagi madaniy o'zaro anglashuvni rivojlantirishga e'tibor qaratish zarur.

Innovatsion texnologiyalarni joriy etish: Turizmدا raqamli texnologiyalarni joriy etish, onlayn marketingni rivojlantirish, elektron to'lov tizimlari va mobil ilovalarni takomillashtirish orqali turizmni yanada qulay va samarali qilish mumkin.

Ta'lim va ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish: Turizm sohasida ilmiy tadqiqotlarni ko'paytirish, yuqori malakali kadrlarni tayyorlash va bu yo'nalishdagi ta'lim dasturlarini kuchaytirish zarur. Bu turizm sohasining sifatini yaxshilash va global miqyosda raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Turizm infratuzilmasini rivojlantirish: Turizm sohasining barqaror rivojlanishi uchun transport, mehmonxona xizmatlari, xavfsizlik va kommunikatsiya infratuzilmasini takomillashtirish zarur. Bu o‘z navbatida turizmga jalb qilinadigan mehmonlar sonining ortishiga olib keladi.

Yuqoridagi takliflar amaliyotga tatbiq etilganda, O‘zbekistonning turizm sohasida barqaror rivojlanish va ijtimoiy, madaniy hamda iqtisodiy jihatdan to‘laqonli natijalarga erishish mumkin bo‘ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YHATI:

- 1.O‘zbekiston Respublikasining –Turizm to‘g‘risidagi Qonuni. T.:1999
- 2.O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining –O‘zbekiston Respublikasi Turizmni rivojlantirish davlat qo‘mitasining tashkil etish to‘g‘risidagi 2016 yil 2 dekabrdaqi PQ-2666-sonli qarori
- 3.Александров А.Ю. –Международный туризм Учебник. М. Аспект пресс 2002.
- 4.Александрова А.Ю. География туризма.-Москва,2010
- 5.Althof W. Incoming-Tourismus. Muenchen; Wien; Oldenbourg,1996.
- 6.Биржаков М.Б. Введение в туризм.- Москва.2003
- 7.Бродский А.А. Охраны природы в Туркистане.-Тошкент,1993
- 8.География туризма: учебное пособие / Н. Н. Дыжина. Москва, 2010
- 9.Tirkashyev, F. (2023). Intellectual mulkni boshqarish jarayonlarni o‘rganishning nazariy muammolari.
- 10.Tirkashev, F., & Musurmonov, N. (2024). Global iqtisodiy rivojlanish sharoitida yashil iqtisodiyot muammolari. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 2(1).
- 11.Tirkashev, F., & Toshpulatova, K. (2024). “Yashil” iqtisodiyot: konsepsiyaning shakllanishi va asosiy kategoriyalari. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 2(1).
- 12.Tirkashev, F., & Zarmaxmatov, N. (2024). Raqamli iqtisodiyotning zamonamizdagi bugungi o‘rni. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 2(1).
- 13.Tirkashev, F., & Xo‘jaqulov, I. (2024). Jahon iqtisodiyoti va xalqaro savdo munosabatlari. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 2(1).
- 14.Tirkashev, F., & Raxmatullayev, S. (2024). Davlat-xususiy sherikchiligini rivojlantirishda klasterlarning ahamiyati. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 2(1).
- 15.Xamdamova, N., Tirkashev, F., Sayfullayev, A., & Erkinov, S. (2024). Chorvachilikning mamlakat iqtisodiyotidagi ahamiyati va uning rivojlanishi. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 2(1).

16. Tirkashev, F., & Isaxonov, S. (2024). Qishloq xo‘jaligini rivojlantirishning o‘ziga xos xususiyatlari. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 2(1).

17. Tirkashev, F., & Asomiddinov, H. (2024). Mahalliy soliqlar va mahalliy yig‘imlarning iqtisodiy mohiyati. *YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT*, 2(1).

18. Tirkashev, F., & Asomiddinov, H. (2024). Tijorat tashkilotlarining investitsiya faoliyati.

www.lex.uz

www.stat.uz

www.tour.uz

www.UNWTO/report/2018